

TAQA

Vragen en antwoorden inwonersbijeenkomsten Gasopslag Bergermeer

4 & 11 februari 2009

Geluid- en lichtproductie boringen

1. Hoe groot is de kans dat TAQA gebruik gaat maken van de zogenaamde stille boortorens?

In Nederland is de keuze voor 'stille' boortorens standaard. Bovendien heeft TAQA een vergunning aangevraagd voor een stil type boortoren. Daarom hoeft men zich in de regio geen zorgen te maken over geluidsoverlast.

2. Hoeveel geluid zal het boren van putten produceren?

TAQA zal het geluid van de boringen tot een minimum beperken. Aan de hand van een model voor een boorinstallatie is in het MER berekend wat de geluidsproductie van de betreffende installaties zal zijn. De woningen die het meest dichtbij liggen (ca 300 - 400 m) horen 's nachts buiten een niveau van ca. 42-43 dB, dit is te vergelijken met geluid 's nachts in een stedelijke woonwijk. Inwoners aan de zuidelijke rand van Bergen horen 's nachts buiten ca. 30 dB, dit is te vergelijken met een windstille situatie op de hei.

Daarnaast is er in tegenstelling tot de activiteiten in de jaren 70 geen sprake van affakkelen van gas. Het is regel bij dit soort geluidsonderzoeken dat een geluidssituatie in kaart wordt gebracht zoals die zich 12 keer per jaar voordoet. Niet de maximale situatie dus, maar de situatie van de 12 "slechtste" nachten per jaar. Die waarden zijn geprognosticeerd en daarmee zijn de geluidcontouren berekend. Dat betekent wel dat het vaak stiller zal zijn dan in het MER is gepresenteerd. Dat maakt immers deel uit van de systematiek.

3. Is er verschil met geluidsoverlast tussen de jaren 70 en nu?

Er is een groot verschil in de techniek van boren van de zeventiger jaren en nu. Boortorens zijn veel stiller geworden, en voor de boringen voor dit project zal er niet afgefakkeld hoeven worden

4. Welke geluidswerende maatregelen neemt Taqa?

Om de gehele boorlocatie heen komt een scherm van 10 meter hoog dat geluidsuitstraling tegengaat en bovendien extra hinder voor de omgeving voorkomt door het zicht op de locatie weg te nemen.

- TAQA zal elektriciteit via het net genereren in plaats van op de locatie zelf met dieselgeneratoren.
- Gebruik van geluidswerende omkastingen.

TAQA

- Op het moment dat precies bekend is welke installaties we zullen gebruiken, gaan we voor deze typen nog verder studeren op mogelijke geluidsreductie en deze maatregelen implementeren.

5. Is er kans op overlast door laag frequent geluid?

De geluidsstudie en het gehele geluidsspectrum geeft geen reden om aan te nemen dat laag frequent geluid voor overlast zal gaan zorgen.

6. Wat doet TAQA indien er toch meer geluid geproduceerd wordt dan toegestaan?

Als er tijdens de activiteiten geluidsbelasting ontstaat die niet past in de vergunning neemt TAQA hier onmiddellijk maatregelen op conform haar vergunning.

7. Waarom onderbreekt TAQA niet standaard de boring in de nachtelijke uren? Dat gebeurde in Norg toch ook?

Ook in Norg bestond geen restrictie ten aanzien van het 's nachts boren. Een boorproces kan niet standaard 's nachts worden onderbroken. De kortste te boren en verhuizen sectie voor boringen voor dit project zal langer dan 48 uur duren, waardoor standaard het 's nachts onderbreken van de boring niet mogelijk zal zijn. Wel maakte onderdeel uit van de vergunning dat de NAM 's nachts geen gas mocht injecteren. Die injectie (met behulp van compressie, wat relatief geluidsintensief genoemd mag worden) vindt echter niet plaats op de Bergermeer locatie, maar vanaf industrieterrein Boekelermeer Zuid 2.

8. Wat kunnen we verwachten aan lichtoverlast

TAQA zal gebruikmaken van zogenaamd 'groen licht'. Deze vorm van licht beperkt overlast doordat het minder fel is.

Veiligheid

9. Is boorspoeling gevaarlijk?

Boorspoeling bestaat uit een mengsel van kleien opgelost in water. Aan de boorspoeling kunnen een aantal hulpstoffen worden toegevoegd voor het reguleren van onder meer de zuurtegraad, viscositeit, gewicht, etc. Voor de onderste delen van de putten zal het nodig zijn om boorspoeling op oliebasis te gebruiken. Hierbij wordt in plaats van water olie gebruikt. Onderzoek heeft aangetoond dat boorspoeling in het algemeen niet tot laag giftig is. Deze spoeling kan bij het vrijkomen wel milieuschade veroorzaken. Daarom zijn er maatregelen getroffen om morsen tegen te gaan. De verharding van de Bergermeerlocatie wordt geheel vloeistofkerend uitgevoerd met opvangvoorzieningen voor lekkages. Daarnaast hanteert TAQA strenge procedures en middelen om lekkages snel op te ruimen.

10. Hoe kunnen gaslekkages in de diepe ondergrond worden voorkomen, die zouden kunnen ontstaan in de overgangen tussen de verschillende verbuizingen?

Bij de installatie van de verbuizingen is tussen de buizen en het gesteente cement aangebracht. Ook op de overgang tussen verschillende verbuizingen is cement aangebracht. Deze cementlaag vormt een duurzame afdichting die het gas uit het reservoir tegenhoudt. Voordat de bestaande putten in gebruik genomen worden voor gasopslagactiviteiten zal de kwaliteit van de cementafdichting nagemeten worden. Voor dit doeleinde bestaat speciale meetapparatuur. De meetresultaten zullen aan Staatstoezicht op de Mijnen gerapporteerd worden. Indien de veiligheid van een bestaande put niet gegarandeerd kan worden, zal deze niet gebruikt worden.

11. Welke gegevens zijn er bekend en welke ervaringen elders in de wereld zijn verwerkt in deze MER om tot de conclusie te komen, dat poreus gesteente, dat zowel negatief als positief reïteratief wordt belast niet uiteindelijk bezwijkt en gaat lekken opwaarts?

Er zijn geen gegevens of ervaringen elders in de wereld bekend van gasreservoirs die zijn gaan lekken door het gebruik als gasopslagreservoir.

12. Wat zijn de gevolgen voor de natuur als toch – in tegenstelling tot wat men verwacht – gas ontsnapt?

In het MER wordt er vanuit gegaan dat door opslag in een gasveld, dat zich in miljoenen jaren als geheel gasdicht bewezen heeft, de kans op grote lekkages te verwaarlozen is. Diverse studies hebben daarnaast aangetoond dat, mocht het veld toch lekken, het gas zeer traag naar het oppervlakte zal stromen, waarbij het de vraag is of het gas überhaupt het oppervlakte zal bereiken. In het geval dat het gas toch het aardoppervlakte bereikt, kan dit gevolgen hebben voor de vegetatie.

13. Maken de thema's risico's en veiligheid onderdeel uit van het MER

Ja, deze zijn opgenomen in de zogenaamde kwantitatieve risico analyses (QRA = Quantitative Risk Analysis) uitgewerkt. Achtergronddocumenten 18, 19 en 20.

14. Wat zijn de gevolgen van Gasopslag Bergermeer voor de kustverdediging?

Het Bergermeerveld strekt zich niet uit onder de zeewering en effecten hierop zijn dus niet te verwachten.

15. Heeft DHV contact met Rijkswaterstaat opgenomen voor een risicoanalyse?

DHV en TAQA hebben regelmatig contact met de bevoegde instanties voor de infrastructuur in het plangebied, voor het kruisen van wegen, waterwegen, dijken, etc. Bijvoorbeeld met Rijkswaterstaat, het Hoogheemraadschap, Prorail, de provincie Noord-Holland, de gemeenten, etc. Omdat het Bergermeerveld zich niet uitstrekt onder de zeewering is dit geen onderwerp van gesprek geweest en is het derhalve ook niet zinvol hiervoor een risicoanalyse uit te voeren.

Kans op aardtrillingen

16. Wordt de kans op een aardbeving bij gasopslag juist groter of kleiner?

De situatie bij gasopslag wordt stabiel. Het reservoir van een leeg geproduceerd gasveld heeft een relatieve onderdruk. Studies van TNO wijzen uit dat bij gasopslag, waarbij het reservoir opnieuw op druk wordt gebracht, de kans op aardbevingen afneemt. Een minimale kans blijft altijd aanwezig.

17. Hoe sterk kan een aardstok maximaal zijn bij gasinjectie?

Het huidige onderzoek van TNO laat zien dat de breukbewegingen bijna twintig keer kleiner zijn tijdens gasinjectie dan tijdens gaswinning. De grootste breukbeweging tijdens injectie komt overeen met een seismische magnitude van 2.4 tot 2.7.

TNO heeft berekend dat de uiterste bovengrens voor het Bergermeer gasveld voor zowel de normale gaswinning met drukafname als voor de gasinjectie een maximale magnitude kent van 3.9 op de schaal van Richter.

18. Hoe sterk waren de aardbevingen in het verleden?

Tijdens de vrijwel volledige gasonttrekking van het veld gedurende de periode van 1972 tot nu, zijn vier trillingen opgetreden waarvan twee kort na elkaar in 1994 en twee kort na elkaar in 2001. Deze trillingen hadden een maximale magnitude van 3.5 op de schaal van Richter.

TAQA

19. Hoe werkt de schaal van Richter?

De schaal van Richter is te gebruiken voor iedere beving, dus zowel voor een geïnduceerde als voor een tektonische.

De schaal van Richter geeft een maat voor de magnitude van een beving. De bewegingsuitslag van een seismometer legt de magnitude vast.

20. Hoe is er berekend wat de bodembewegingen kunnen zijn?

TNO berekent de maximaal gemeten maximale bodemdaling (diepste punt in de dalingsschotel) boven de gasvelden Groet, Bergen en Bergermeer op ongeveer 10 cm. De simulatiemodellen berekenen daarna een stijging van de bodem van 5 á 6 cm gedurende de injectie. Dit betekent dat er een netto bodemdaling is ontstaan van ongeveer 5 cm op het diepste punt sinds 1972, het begin van de gaswinning. Naar buiten toe wordt dit minder.

21. Waar zijn de berekeningen van het onderzoek in te zien?

Alle rapporten gerelateerd aan de MER zijn te lezen op en te downloaden van www.gasopslagbergermeer.nl onder het hoofdstuk Downloads, MER documenten.

22. Welke meetpunten zal TAQA plaatsen op scheuren van gebouwen, zodanig, dat bodembewegingen in hun effect op de dilataties kunnen worden vastgesteld?

TAQA plaatst geen meetpunten omdat schade door aardbevingen vrij makkelijk vastgesteld kan worden.

23. Welke schadeniveaus vormen aanleiding volgens de contractueel vast te leggen norm om de operaties van TAQA stil te leggen?

Er is geen beleid afgesproken omdat ernstige gevolgen ten gevolge van aardbevingen uitgesloten zijn. Onderzoek van TNO wijst dit uit.

TAQA

Schadevergoedingen bij aardtrillingen

24. Hoe is de schadeafwikkeling in geval van schade geregeld?

Nadat schade is geconstateerd en aan TAQA is gemeld, komt er zo snel mogelijk een onafhankelijk taxateur om de aard en omvang van de schade vast te stellen. Op basis van dit oordeel keert TAQA vervolgens een schadevergoeding uit. Overigens is in het verleden ook regelmatig bij twijfel over het oorzakelijk verband tussen de geconstateerde schade en TAQA's activiteiten, door TAQA (toen: Amoco en BP) schade uitgekeerd.

Mocht u er desondanks niet uitkomen met TAQA dan kunt u zich wenden tot de Technische Commissie Bodembeweging, (www.tcbb.nl), die op uw verzoek een onafhankelijk technisch onderzoek zal uitvoeren en zal beoordelen of TAQA de schade alsnog dient te vergoeden. Deze TCBB is een bij wet ingestelde Commissie, die adviseert over vragen ten aanzien van gaswinning, opslag en bodembeweging.

25. Op welke manier is schadevergoeding bij aardtrillingen verankerd in de wet?In het burgerlijk wetboek en in de mijnbouwwet staat dat alle schade veroorzaakt door mijnbouw operaties moeten worden vergoed door de mijnbouwonderneming. Uiteraard houdt Taqa zich daar aan.

26. Kan TAQA een aannemer huizen in nabije omgeving van Bergermeer laten beoordelen voor aanvang van het project?

TAQA vindt dit een goede suggestie. Voordat met activiteiten begonnen wordt, zal TAQA de omwonenden daar verder over informeren.

27. Hoe wordt vastgesteld of een scheur in huis wel of niet door activiteiten van TAQA komt?

Het door het KNMI vastgesteld episch centrum en de kracht van de aardtrilling bepalen in welk gebied schade mogelijk kan zijn. De taxateur kan daarnaast aan de eigenschappen van de scheur zien of die door activiteiten tijdens gasopslag/winning veroorzaakt kan zijn.

28. Hoe snel gaat het vergoeden van schade bij een aardbeving?

Snel: als er een overeenkomst is tussen TAQA en de eigenaar betaalt TAQA binnen een maand uit.

29. Welke financiële compensatieafspraken zijn voorgesteld door TAQA Energy en/of Ministerie EZ om overheidsgebouwen, corporatiegebouwen, woningcorporatiebestand en privéwoningen te compenseren voor de door gasopslagactiviteiten veroorzaakte schade?

De schaderegeling dekt alle schade, dus er bestaan geen compensatieafspraken.

TAQA

30. Welke expertisebureaus worden onafhankelijk aangewezen om de schade vast te stellen en te compenseren?

In het verleden heeft bureau KakesWaal de schade vastgesteld. Indien een contra-expertise noodzakelijk blijkt wordt in onderling overleg met betrokkene, gemeente en TAQA een andere onafhankelijke deskundige vastgesteld.

Compensatie Natuur en Milieu

31. Wat is de rol van de gemeente in het zoeken naar compensatiemaatregelen?

De gemeente Bergen is vertegenwoordigd in het overleg dat TAQA voert met de plaatselijke milieuorganisaties. In het overleg wordt gezocht naar passende tijdelijke en permanente compensatie. TAQA en de betrokken natuur en milieuorganisaties hebben alle vertrouwen in het bereiken van de grootst mogelijk haalbare duurzame uitbreiding van natuurwaarden in de Bergermeerpolder.

32. Met welke milieu- en natuurorganisaties is TAQA in gesprek?

Vereniging Natuurmonumenten, Stichting Behoud Historisch landschap Bergen, Stichting Mr. Frits Zeiler, Stichting Animo, Groen Platform Bergen. Het platform vertegenwoordigd ongeveer 20 groeperingen.

33. Wordt er voor het project weidegebied opgeofferd?

Er wordt geen weidegebied opgeofferd. TAQA streeft ernaar om de natuurwaarde van de omgeving te vergroten en zoekt naar passende tijdelijke en permanente compensatie om het weidegebied te vergroten.

34. Welke procedure wordt aangewezen en ontworpen om de schade voor de natuur vast te stellen?

De m.e.r.-procedure is bedoeld om alle milieueffecten, dus ook de mogelijke schade voor de natuur, vast te stellen.

35. Kunnen de niet gebruikte terreindelen van de BKM locatie ecologisch worden ingericht bijvoorbeeld voor de de rugstreeppad?

Dit is het onderzoeken waard, maar ecologisch ingerichte stukken van het terrein mogen niet de normale operatie beïnvloeden. In het ontwerp lijkt er veel niet gebruikte ruimte maar een deel daarvan is nodig tijdens onderhoud of er liggen ondergrondse leidingen. In de fase van het detail ontwerp zal TAQA de mogelijkheden onderzoeken om ecologische ontwikkeling ruimte te bieden.

36. Is het mogelijk om de gasputten aan de andere kant van de Bergerweg te realiseren?

Het is wel mogelijk, maar er zijn naast voordelen op gebied van natuur, ook een aantal nadelen verbonden aan deze mogelijkheid. Dit zijn onder andere het aanleggen van een nieuwe installatie, verstoring van archeologie en landschap en geen mogelijkheid van hergebruik van putten en reeds aangelegde locatie. Daarnaast blijft de huidige Bergermeerlocatie ook dan nog tenminste 10 jaar in gebruik vanwege zijn spilfunctie bij gaswinning. Rond Alkmaar zullen er dan tegelijkertijd twee gaswinlocaties in de Bergermeer zijn. Vanwege deze argumenten is dit niet het meest milieuvriendelijke alternatief.

37. Wat zijn de effecten te verwachten op de weidevogelstand?

Door Alterra is onderzocht dat als er niet in het broedseizoen wordt geboord de invloed op de weidevogelstand minimaal zal zijn. Het boren tijdens het broedseizoen zal wel degelijk effecten hebben en dit staat ook als zodanig in het MER. Daarom zal er alleen het hele jaar rond worden geboord in combinatie met goede compensatie en met toestemming van het bevoegd gezag. Hierover loopt al enige tijd overleg met natuurorganisaties en de overheid.

38. Welke procedure wordt aangewezen en ontworpen om de compensatie van deze schade te organiseren en te betalen?

De wettelijke regelingen aangaande compensatie zijn van toepassing. Echter omdat de natuureffecten slechts tijdelijk zijn, is er geen wettelijke verplichting tot compensatie.

MER, m.e.r.-procedure en vergunningsaanvragen

39. Wat is de invloed van het feit dat de gemeente Bergen het MER niet heeft aanvaard?

Dat betekent dat op dit moment de gemeente (de informatie uit) het MER niet kan gebruiken voor het aanpassen van de bestemmingsplannen. Het is mogelijk dat de gemeente het MER in een later stadium alsnog aanvaardt. Hierover is TAQA op dit moment nog niet door de gemeente geïnformeerd.

40. Wanneer begint de procedure voor het aanpassen van het bestemmingsplan?

Na het gereed komen van het toetsingsadvies van de Commissie MER op 1 april 2009 kan deze procedure starten. In principe geeft de wet de voorkeur aan het gelijktijdig ter inzage leggen van zowel MER als ontwerpbestemmingsplan, omdat dit derden het meeste inzicht geeft in de wijze waarop het MER doorwerkt in het bestemmingsplan. In dit geval zijn de betrokken gemeenten hiervan afgeweken.

41. Over welke vergunningen gaat de gemeente Bergen?

De gemeente gaat over de bouwvergunning, over eventuele aanlegvergunningen voor (tijdelijke) wegen en een aantal kleinere vergunningen, zoals bijvoorbeeld een kapvergunning.

42. Is het mogelijk om een zienswijze in te dienen over derving van landbouw vanwege aanleg leiding?

In principe staat het eenieder vrij om op wat voor onderwerp dan ook zienswijzen in te dienen. Voor het leggen van leidingen wordt met alle grondeigenaren in het kader van het vestigen van zakelijke rechten een contract opgesteld, waar vergoedingen voor gederfde inkomsten deel van kunnen uitmaken. Deze contracten zijn gelijksoortig als de contracten die Gasunie met grondeigenaren onderhoudt, en zijn afgestemd met LTO.

43. Kan een landeigenaar medewerking aan de leidingaanleg weigeren?

Als TAQA geen akkoord bereikt met landeigenaren over de aanleg van de leidingen zal TAQA hiervoor een procedure inzake de Belemmeringenwet privaatrecht opstarten. Hiervoor is een concessie buisleidingen nodig en een erkenning van nationaal belang. De concessie wordt naar verwachting de komende weken verleend, de erkenning van nationaal belang is eind oktober 2008 per koninklijk besluit door Hare Majesteit verleend. Het spreekt voor zich dat TAQA de hoop en verwachting heeft dat dit niet nodig zal zijn, omdat TAQA de intentie heeft met alle landeigenaren tot een goede overeenkomst te komen.

44. Hoe kan een QRA worden gedaan van de puttenlocatie terwijl niet alle details bekend zijn?

In een QRA worden de risico's van bepaalde faalscenario's bepaald. Voor een boring is het belangrijkste scenario een zogenaamde 'blow out', waarbij gas uit de ondergrond vrijelijk uitstroomt en mogelijk ontsteekt, leidend tot een fakkelbrand. Net als alle QRA's wordt ook de QRA van de puttenlocatie gebaseerd op ervaringen uit het verleden. Je weet dus welke gevaren je kan verwachten en wat de kans van optreden is van deze gevaren. Op basis van het ontwerp kan je vervolgens iets zeggen over de te verwachten effecten. Het beoordelen van de risico's van blow out wordt bepaald door de druk in het reservoir waarmee gas kan uitstromen en de wijze waarop deze uitstroming dan bovengronds plaatsvindt (uitstroomrichting). De boorinstallaties die voor dit soort boringen worden gebruikt kennen een gelijke soort van uitstroomrichting. Het type boorinstallatie en alle apparatuur die eromheen wordt gebruikt (pompen, schudzeven e.d.) maken dus voor een risicoberekening niet uit.

45. Waarom is het MOB terrein van Defensie in Bergen niet geschikt om de installaties te plaatsen?

Het MOB terrein is uit het MER als goede tweede voor de mogelijke locaties gekomen. Dit geldt echter alleen voor het in het MER onderzochte alternatief dat op MOB terrein in Bergen zowel de puttenlocatie als de behandelings- en compressieinstallatie worden geplaatst. Bij plaatsing van alleen het puttenterrein op het MOB terrein vallen de meeste voordelen weg en zal dit alternatief binnen de MER systematiek beduidend lager scoren als alternatieve locatie.

TAQA

46. Wat is de in het MER genoemde effect voor de landbouw (derving)?

Door de leidingaanleg door landbouwpercelen zal in het jaar van aanleg de werkstrook niet kunnen worden gebruikt voor landbouw. TAQA zal de gederfde opbrengsten volgens de LTO-regels compenseren.

TAQA / project algemeen

47. Hoeveel kost het project?

De totale projectkosten bedragen ongeveer 800 miljoen euro.

48. Wat levert het TAQA op?

Wat het project oplevert zal de toekomst leren. Wij proberen zo goed mogelijk in te schatten wat de klanten voor ons product willen betalen, maar TAQA en haar partners lopen altijd risico. Risico's en schattingen van tarieven zijn om commerciële reden vertrouwelijk.

49. Wat levert het de regio op?

TAQA en Gasopslag Bergermeer zorgen voor:

- directe en indirecte werkgelegenheid,
- leveringszekerheid van energie een stabielere energieprijs,
- een bijdrage aan de positionering van de regio als 'Energy Belt', samen met partijen als ECN, NRG, HVC, etc. TAQA levert die kennis.

50. Waarom is er nog een extra gasopslag nodig naast PGI, Norg en Grijskerk ?

Door de afnemende eigen productie van aardgas uit Nederlandse gasvelden wordt de behoefte aan gasopslag steeds groter. Het belang van Gasopslag Bergermeer is dan ook groot. Ondanks de capaciteit van Gasopslag Bergermeer, wordt in de toekomst een tekort aan gasopslag verwacht.

51. Waarom wordt in Bergermeer HC (Hoog Calorisch) gas opgeslagen?

Het meeste gas dat in Europa geproduceerd wordt is hoog calorisch; elektriciteitscentrales en industrieën nemen direct hoog calorisch gas af. Om het laag calorische gasnet, waar huishoudens op aangesloten zijn, te voeden, wordt Groningen gas gebruikt of HC gas wordt verdund met stikstof om het op huishoudkwaliteit te brengen.

52. Mochten de vergunningen voorschrijven dat u de opslag moet staken na een beving van 3.9, zet TAQA het project dan nog door?

TAQA voldoet ten alle tijden aan wat de vergunningen voorschrijven.

53. Hoe diep liggen de leidingen?

De leidingen die in een sleuf gelegd worden hebben een gronddekking van 125 cm. Dus op de bovenkant van de leiding ligt 125 cm grond.

Leidingen die door middel van een gestuurde boring aangelegd worden liggen minimaal 1.25 m onder de grond en hun diepste punt is afhankelijk van de lengte en buigstraal en de diepte van de meest geschikte laag. Bij voorkeur wordt in de pleistocene zandlaag geboord. De diepte kan wel 15 a 30 meter bedragen.

54. Hoe en waar wordt grond teruggelegd als de leidingen zijn aangelegd?

De verschillende grondlagen worden apart gehouden, en in de goede volgorde teruggebracht. In de praktijk blijft er meestal niet veel grond over maar wat er over is wordt afgevoerd.

55. Welke leerpunten kan TAQA meenemen van andere gasopslagprojecten?

De leerpunten hebben voornamelijk betrekking op de bovengrondse installaties. Bijvoorbeeld de keuze voor elektrische heater is gebaseerd op de ervaringen met het opereren van gasgestookte heaters op PGI. De ervaringen op het gebied van bodembeweging van de gasopslagen in Nederland en elders bevestigen de conclusies van TNO aangaande de te verwachten effecten op bodembeweging.

56. Heeft het publiek een kortere inspraakperiode dan commissie m.e.r.?

De commissie m.e.r. krijgt het MER toegestuurd op het moment dat het MER ter inzage komt dus op 15 januari hebben zij het ontvangen. Zij hebben 6 + 5 weken de tijd om een oordeel te vellen. De 5 weken extra is om de ingediende zienswijzen mee te nemen in hun eindadvies.

57. Waar kunnen we meer lezen over de inhoud van vergunningsaanvragen?

Op de website www.gasopslagbergermeer.nl onder 'downloads' zijn alle vergunningsaanvragen te vinden.

Voor meer informatie kunt u terecht bij:

ing. P.J.G. van der Sman

Projectleider Vergunningen

Helderseweg 54

1817 BB Alkmaar

The Netherlands

Tel.: +31 (0)70 3337593

E-mail: peter.vandersman@taqa.eu